

Folklor xalq həyatının əks-sədasıdır

(əvvəli 19 aprel tarixli sayımızda)

Mərasim nəğmələri

*Bu gün getdim suya mən,
Sudan aldım dua mən,
Qaranquşca olmadım
Barı quram yuva mən.*

*Gəlin, gəlin, qız gəlin,
İnciləri düz gəlin,
Yeddi oğul istərəm,
Sonbeşiyi qız, gəlin.*

Xalqın məişəti, güzəranı ilə bağlı olan mərasim nəğmələri müxtəlif mərasimlərlə bağlı yaranıb. Toy və yas nəğmələri mərasim nəğmələrinin geniş yayılmış növləridir. Toy nəğmələri elçilik, nişan, qız köçürmə, oğul evləndirmə, gəlin götürmə ilə bağlı oxunan nəğmələrdən ibarətdir. Bu cür nəğmələrdə vəfa, sədaqət, etibar, gözəllik və mərdlik təbliğ olunur. Məsələn:

*Qızıl üzüyün qaşığı,
Bişdi bağrımın başığı.
Mən deyən yar olmasa,
Yandırırım dağı,daşığı.*

Mövsüm nəğmələri

Mövsüm nəğmələri ilin müxtəlif fəsilləri ilə əlaqədar oxunur. "Səməni", "Xıdır Nəbi", "Yel baba", "Duman, qaç", "Günəş, çıx" (günəşi çağırmaq məqsədilə), "Yağmur, gəl", "Qodu-qodu" (uzun zaman yağan yağışın kəsməsi üçün) kimi nəğmələr mövsüm nəğmələrindəndir. Məsələn:

*A yel baba, yel baba,
Qurban sənə, gəl, baba.
Taxılıımız yerdə qaldı,
Yaxamız əldə qaldı.
A yel baba, yel baba,*

Qurban sənə, gəl, baba.

Aşağıdakı nəğmədə qədim azərbaycanlıların yaz, yay, payız, qış fəsli haqqında təsəvvürləri öz əksini tapır:

*Üçü bizə yağdır,
Üçü cənnət bağdır.
Üçü yığır, gətirir,
Üçü vurur, dağdır.*

Qəhrəmanlıq nəğmələri

Əsasən, döyüş zamanı, yaxud döyüşdən əvvəl oxunur və döyüşçüləri bir növ səfərbərliyə, qorxmazlığa, igidliyə, cəngavərliyə, düşmən üzərində qələbə çalmağa çağırır. Koroğlu, Qaçaq Nəbi, Qaçaq Kərəm, Qatır Məmməd, Sərdari-millî Səttar xan, Salari-millî Bağır xan kimi el qəhrəmanlarının dilindən oxunan, yaxud xalqın onların igidliklərini və fəxri elədikləri nəğmələr məhz belə nəğmələrdəndir. Məsələn:

*Dolun at belinə, qoç dəlilərim,
Xotkarı taxtından endirək, hoydu!
Talayaq mülkünü, alağ malını,
Öyünü başına endirək, hoydu!*

Nəğmələrdən fərqli olaraq, mahnıların özünəməxsus havası, melodiyası olur. Nisbətən sonrakı dövrlərdə yaranan mahnılar gözəllik, azadlıq, vətənpərvərlik ideyalarını təbliğ etsə də, məhəbbətin tərənnümünə həsr olunmuş mahnılar daha çoxdur. "Üçtelli durna", "Ahu kimi", "Gül açdı", "Kəklik", "Bülbüllər oxur" kimi mahnılarda tərənnüm olunan sevgi duyğuları təbiət gözəllikləri ilə əlaqələndirilir.

*Əzizim, sini-sini,
Doldur, ver sini-sini.
Mən sənə göz dikmişəm.
Neynirəm özgəsini?!*

(davamı növbəti saylarımızda)

Esmira FUAD,
filologiya elmləri doktoru.